अंगणवाडी : मर्यादित विभागिय परीक्षा (अंतर्गत) योजना व अभ्यासक्रम

अंगणवाडी सेविका ते अंगणवाडी मुख्यसेविका पदोन्नती

» **एकूण रिक्त पदे :272**

» **ऑनलाईन अर्ज करण्याचा कालावधी: 30 एप्रिल 2025 ते 20 मे 2025**

» **अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ** (Website): icds.gov.in

» **एकूण पदापैकी 4% पदे दिव्यांग व्यक्तीसाठी असतील**

अटी व शर्ती

» **भारतीय नागरीकत्व** तसेच महाराष्ट्र **राज्याचे अधिवास प्रमाणपत्र** आवश्यक

» **वयोमर्यादा** : **खुला** व दिव्यांग प्रवर्गातील **सर्व उमेदवारासाठी** : **1 जानेवारी 2025** रोजी वय **21 वर्षापेक्षा कमी नसावे** व **45 वर्षापेक्षा अधिक नसावे**.

» अंगणवाडी सेविका पदावर **नियमित सेवा किमान 10 वर्ष** पूर्ण व **सद्यस्थितीत कार्यरत** असणारे कर्मचारी पात्र असतील.

» **हिंदी व मराठी** भाषा **पास** अथवा सुटीस पात्र

» **संगणक अर्हता** : **एम.एस.सी.आय.टी** अथवा समकक्ष संगणक अर्हता पात्र

शैक्षणिक अर्हता :

» **शैक्षणिक अर्हता** : संविधानिक विद्यापीठाची **कोणत्याही शाखेची पदवी**

परीक्षा उत्तीर्ण होण्याची पात्रता :

» गुणवत्ता यादीमध्ये अंतर्भाव करण्यासाठी उमेदवारांना एकूण गुणांच्या किमान **50 % गुण** प्राप्त करणे आवश्यक राहील.

» या पदासाठी **मौखिक परीक्षा** (मुलाखत) घेण्यात येणार **नाही**.

» परीक्षा शुल्क : सर्व प्रवर्गासाठी **1000रु**

परीक्षा स्वरुप : ऑनलाईन (computer Based Test)

सर्वसाधारण विषय	स्तर	माध्यम	प्रश्न	गुण
इंग्रजी	10 वी	इंग्रजी	10	20
मराठी	10 वी	मराठी	20	40
सामान्य ज्ञान,संख्यात्मक व तर्कशुध्द चाचणी	12 वी	मराठी	40	80
विभागाचे विषय				
महिला व बालविकास आयुक्तालयांतर्गत अंमलबजावणी करण्यात येत असलेले कायदे व योजना	पदवी	मराठी	30	60
एकूण			100	200

- » प्रश्नपत्रिका संख्या : 1
- » प्रश्न संख्या :100
- » एकूण गुण : 200
- » प्रत्येक प्रश्नास 2 गुण
- » वेळ : **दीड तास** (90 मिनीटे)
- » दिव्यांग उमेदवार वेळ : **दोन तास** (120 मिनीटे)

संलग्न अथवा (Upload) करावयाचे विहित कागदपत्रे/प्रमाणपत्रे

प्रमाणपत्र /कागदपत्र	प्रमाणपत्र / कागदपत्र
अर्जातील नावाचा पुरावा	आधार कार्ड,एस.एस.सी.प्रमाणपत्र,पॅनकार्ड, ड्रायव्हिंग लायसन,पासपोर्ट इ.
वयाचा पुरावा	जन्म नोंदणी दाखला, शाळा सोडल्याचा दाखला, बोनफाईड प्रमाणपत्र
शैक्षणिक अर्हता प्रमाणपत्र	10 वी, 12 वी / डिप्लोमा व संविधानिक विद्यापीठाची पदवी प्रमाणपत्र
मागासवर्गीय असल्याबाबतचा पुरावा	जात प्रमाणपत्र
नावात बदल झाल्याचा पुरावा	विहित नमून्यातील प्रमाणित गॅझेट प्रत
हिंदी व मराठी भाषेचे ज्ञान असल्याचा पुरावा	10 वी प्रमाणपत्र
संगणक ज्ञान पुरावा	एम.एस.सी.आय.टी. अथवा समकक्ष शासन प्रमाणित संगणक प्रमाणपत्र (मा.व तं.वि.सा.प्र.वि.शा.नि.4.2.2013)
लहान कुटुंबाचे प्रतिज्ञापत्र	विहित नमूना प्रमाणपत्र
अनुभव प्रमाणपत्र	संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ना.प्र.) यांनी निर्गमित केलेले पदोन्नती पात्रता विहित नमूना प्रमाणपत्र

कर्तव्य व जबाबदाऱ्या

(1) अंगणवाडी सेविकांच्या कामाचे पर्यवेक्षिकांकडून पर्यवेक्षण करणे.

☞ नागरी भागातील **25 अंगणवाड्यांसाठी एक मुख्यसेविका/पर्यवेक्षिका** असेल तसेच तिच्या जबाबदाऱ्या पुढीलप्रमाणे असतील.

(अ) पर्यवेक्षिका संबंधित अंगणवाडी सेविकांसह अंगणवाड्यांचा कार्यक्रम आखतील;

(ब) अंगणवाडी सेविकांना क्षत्रीय समस्या निवारण करणे,

(क) कुटुंबांची यादी तयार करणे, लोकसंख्येचे लक्ष्य गट ओळखणे यासाठी मदत आणि मार्गदर्शन करेल.

(ड) सर्व जन्म आणि मृत्यूच्या नोंदी अद्ययावत ठेवणे.

(2) त्यानंतर ती कुपोषित आणि आजारी बालकांची ओळख पटवणे, मुलांचे योग्य वजन करणे आणि वजनकार्डवर त्यांचे वजन योग्यरित्या लिहिणे, साधी औषधे व प्रथमोपचार देणे, गंभीर कुपोषित व आजारी बालकांना PHC मध्ये पाठवणे, आणि आरोग्य केंद्रात अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांचे नियंत्रण व त्यांना मार्गदर्शन करणे.

(3) पूरक पोषण आहार कार्यक्रम तीन महिन्यातून एकदा बीट स्तरावर नियमित क्षेत्रीय भेटीद्वारे अंगणवाडी केंद्रांच्या कामकाजावर देखरेख आणि मार्गदर्शन करेल आणि अशा प्रकारे महिन्यातून सुमारे 20 दिवस दौरा करेल.

(4) ICDS योजनेच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी आणि क्षेत्रीय समस्या आणि त्यांचे निराकरण यावर चर्चा करण्यासाठी ती नियमितपणे तिच्या नियंत्रणाखाली आणि देखरेखीखाली असलेल्या अंगणवाडी सेविकांशी महिन्यातून किमान एकदा, प्रकल्प मुख्यालयात किंवा तिच्या स्वतःच्या क्षेत्रीय मुख्यालयात किंवा अंगणवाडी केंद्रांवर नियमितपणे बैठका आयोजित करेलः

(5) अंगणवाडी सेविकांना कौटुंबिक संपर्क वाढवणे, गृहभेटी घेणे, वार्डातील /गावातील सभा घेणे इ.

(6) वेळोवेळी अंगणवाडीतील सर्व नोंदी, रजिस्टर्स, रोख आणि खाती, साठा आणि साहित्य तपासेल आणि अंगणवाडी सेविकांना या संदर्भात आवश्यक सूचना देईल आणि अंगणवाडी सेविकांकडून मासिक प्रगती अहवाल नियमितपणे सादर करण्याची खात्री करेलः

(7) साधे आणि शिक्षित आरोग्य आणि पोषण शिक्षण संदेश तयार करेल, प्रचार सामग्रीचा वापर करेल आणि आरोग्य आणि पोषण शिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी अंगणवाडी सेविकांना मदत आणि मार्गदर्शन प्रदान करेलः

(8) त्याचप्रमाणे, ती अंगणवाडी सेविकांना कार्यात्मक साक्षरता वर्ग आयोजित करण्यात मदत करेल आणि मार्गदर्शन करेल त्यांच्या भेटींमध्ये वर्गांना गुंतवून, योग्य शैक्षणिक साहित्य प्रदान करून आणि कार्यात्मक साक्षरता घटक समृद्ध करण्यासाठी इतर कार्यकर्त्यांची मदत आणि समर्थन मिळवून देईल

(9) ती एकीकडे अंगणवाडी सेविका आणि CDPO तसेच अंगणवाडी सेविका आणि PHC कर्मचारी, विशेषतः L.HVs यांच्यात संपर्क व संमन्वय करणे.

(10) ती अंगणवाडी सेविकांना स्थानिक स्तरावरील समित्यांची निर्मिती आणि कामकाजात मदत करेल आणि मार्गदर्शन करेल आणि महिला मंडळे एकत्रित करेल आणि प्राथमिक शाळांशी जवळचे संबंध प्रस्थापित करेल; आणि बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांच्या मार्फत शासनाच्या बाले व महिला यांचेशी निगडीत सर्व योजनांची अंमलबजावणी करण्यासाठी सहाय्यक म्हणून कार्य करेल.

महिला व बाल विकास विभाग

मर्यादित विभागीय परीक्षा व सरळसेवा भरतीसाठी अत्यंत उपयुक्त

✻ एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना ✻ महिला बाल विकास आयुक्तालय ✻

मुख्यसेविका / पर्यवेक्षिका

संपूर्ण मार्गदर्शक

अंगणवाडी

2025

Anganwadi

Updated 2nd Edition

ICDS

One Stop Solution

- ✻ महिला व बालविकास कायदे व योजना
- ✻ मराठी
- ✻ इंग्रजी
- ✻ संपूर्ण सामान्य ज्ञान
- ✻ संगणक
- ✻ अंकगणित व बुध्दिमत्ता (संख्यात्मक व तर्कशुध्द चाचणी)
- ✻ अद्ययावत चालू घडामोडीच्या समावेशासह

Prime Publication
Perfect Knowledge

लेखक : एस.अमर
(M.A.,B.Ed.,M.Ed.,DSM,DMCJ,CIHR)

महाराष्ट्रातील सर्व प्रमूख बूक सेंटरवरती उपलब्ध
अधिक माहितीसाठी संपर्क : 8668551686

महिला व बाल विकास विभाग

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना

अंगणवाडी (ICDS)

मुख्य सेविका/पर्यवेक्षिका

संपूर्ण मार्गदर्शक

* सरळसेवा व मर्यादित विभागीय (अंतर्गत) परीक्षेसाठी अत्यंत उपयुक्त
* महिला व बालविकास कायदे व योजना
* मराठी * इंग्रजी * संगणक
* संपूर्ण सामान्य ज्ञान
* संख्यात्मक व तर्कशुध्द चाचणी (अंकगणित व बुध्दिमत्ता)
* अद्ययावत चालू घडामोडीच्या समावेशासह
* संपूर्ण अभ्यासक्रमाचा समावेश

लेखक व संपादक

एस.अमर

(M.A.,B.Ed.,M.Ed.,DSM,DMCJ,CIHR)

PRIME PUBLICATION
PERFECT KNOWLEDGE

अनुक्रमणिका

(1.1) अंगणवाडी मुख्य सेविका (मर्यादित विभागीय) भरती परीक्षा स्वरुप

(1.2) अंगणवाडी : मुख्य सेविका भरती परीक्षा स्वरूप (सरळसेवा)

महिला व बालविकास कायदे

(1.3) बालहक्क संरक्षण आयोग अधिनियम 2005 01

(1.4) बाल व किशोरवयीन कामगार (प्रतिबंध आणि विनियमन) अधिनियम, 1986............07

(1.5) लैंगिक अपराधापासून मुलांचे संरक्षण अधिनियम, 2012 12

(1.6) बालविवाह प्रतिबंध अधिनियम 2006 21

(1.7) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम, 2009 24

(1.8) गर्भधारणापूर्व व प्रसवपूर्व रोगनिदान तंत्रे अधिनियम,1994 33

(1.9) वैद्यकीय गर्भपात अधिनियम,1971 46

(1.10) प्रसूतीविषयक लाभ अधिनियम, 1961 49

(1.11) अनैतिक व्यापार (प्रतिबंध) अधिनियम, 1956 56

(1.12) बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, 2015................................ 64

(1.13) कामाच्या ठिकाणी महिलांची लैंगिक छळवणूक अधिनियम,2013 98

(1.14) हुंडा प्रतिबंध अधिनियम, 1961 105

(1.15) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम,2005............................ 109

(1.16) स्त्रियांचे असभ्य प्रतिरूपण (प्रतिबंध) अधिनियम, 1986................................ 116

(1.17) राष्ट्रीय महिला आयोग अधिनियम, 1990.. 118

(1.18) मुंबई भिक्षा प्रतिबंधक अधिनियम, 1959 123

(1.19) माहिती अधिकार अधिनियम, 2005 132

(1.20) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 146

(1.21) महिला व बालकाशी संबधीत योजना 154

- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना
- राष्ट्रीय महिला कोष
- जननी सुरक्षा योजना
- किशोरवयीन मुलींसाठी योजना (सबला)
- जननी शिशु सुरक्षा कार्यक्रम
- प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना 2.0 (PMMVY 2.0)
- माझी कन्या भाग्यश्री योजना
- लेक लाडकी योजना
- मिशन इंद्रधनुष्य 5.0 योजना
- प्रधानमंत्री सुरक्षा मातृत्व अभियान
- राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान (NRHM)
- बेटी बचाओ बेटी पढाओ योजना
- महिला व बाल कल्याण समिती
- देवदासी योजना
- सुमतीबाई सुकळीकर योजना
- महिला शक्ती केंद्र योजना
- शक्ती सदन योजना
- पिंक रिक्षा योजना
- महात्मा ज्योतिबा फुले जन आरोग्य योजना
- राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ कार्यक्रम
- लसींचे प्रकार
- पल्स पोलिओ लसीकरण
- जिजामाता आधार विमा योजना
- राष्ट्रीय महिला कोष
- स्वाधारगृह
- उज्ज्वला योजना
- किशोरी शक्ती योजना
- प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना
- मनोधैर्य योजना
- कन्या वन समृद्धी योजना
- मिशन इंद्रधनुष्य योजना
- सखी (वन स्टॉप सेंटर)
- सुमन योजना
- सुकन्या समृद्धी योजना
- अस्मिता योजना
- अहिल्याबाई होळकर मोफत प्रवास योजना
- सखी सावित्री समिती
- हिरकणी कक्ष
- राष्ट्रीय महिला सबलीकरण अभियान
- मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजना
- आयुष्मान भारत योजना
- राष्ट्रीय बाल स्वास्थ कार्यक्रम
- लसीकरण
- सार्वत्रिक लसीकरण कार्यक्रम
- महाराष्ट्र राज्य बालहक्क संरक्षण आयोग

बाल पुरस्कार 168

महिला पुरस्कार 169

- दिवंगत लताताई सकट पुरस्कार
- नारी शक्ती पुरस्कार
- पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पुरस्कार
- डॉ.दुर्गाबाई देशमुख पुरस्कार

(1.22) महिला व बालकांशी संबधीत धोरणे,उपक्रम व संस्था 171

- महिला व बाल विकास आयुक्तालय
- महिला आर्थिक विकास महामंडळ (माविम)
- महिला आणि बालविकास विभाग
- महाराष्ट्र : महिला व बाल विकास विभाग
- केंद्रिय समाजकल्याण बोर्ड
- बालगृहे
- अनुरक्षण गृहे
- शिशुगृहे
- बाल संगोपन योजना (राज्यस्तरीय)
- आधारगृहे/महिला राज्यगृहे
- संरक्षण गृहे
- पाळणाघरे योजना
- अनाथ आरक्षण
- स्वयंसेवी बालगृहे
- हुंडा निर्मुलन दक्षता समिती
- “181" या टोल फ्री क्रमांक सेवा
- तेजस्विनी कार्यक्रम
- नव तेजस्वीनी
- 'सायबर सेफ वुमन'
- आशा (ASHA)
- बेबी केअर किट
- आदर्श अंगणवाडी केंद्र (स्मार्ट अंगणवाडी किट)

महिला धोरणे 176

- महाराष्ट्राचे पहिले महिला धोरण : 1994
- महाराष्ट्राचे दूसरे महिला धोरण : 2001
- महाराष्ट्राचे तिसरे महिला धोरण : 2013
- महाराष्ट्राचे चौथे महिला धोरण : 2024
- राष्ट्रीय महिला सबलीकरण धोरण : 2001

बाल धोरणे व करार 177

- महाराष्ट्राचे बालविकास धोरण 2002
- महाराष्ट्राचे बाल धोरण, 2014
- राष्ट्रीय बाल धोरण, 1974
- राष्ट्रीय बाल धोरण, 2013
- राष्ट्रीय बाल सनद
- बालकांसाठी राष्ट्रीय कृती आराखडा: 2005
- शालेय प्रवेशासाठी वयोमर्यादा
- संयुक्त राष्ट्राचा बालनिधी
- राष्ट्रीय पाळणाघर योजना
- बाल हक्काचा आंतरराष्ट्रीय करार
- महिला विरोधी भेदभाव निर्मूलनाचा आंतरराष्ट्रीय करार
- युनिसेफ
- जागतिक आरोग्य संघटना

बाल शिक्षणाशी संबधित योजना 179

- नवोदय विद्यालय
- कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय योजना
- उडाण योजना
- खडू-फळा मोहीम
- सर्व शिक्षा अभियान
- राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान (RUSA)

विविध उपक्रम व पोर्टल 181

- किलकारी उपक्रम
- AB PMJAY
- मिशन उत्कर्ष
- ई सरस ॲप
- MASI पोर्टल
- ट्रॅक चाइल्ड पोर्टल
- चाइल्डलाइन 1098
- GHAR पोर्टल
- पोक्सो ई-बॉक्स
- बाल स्वराज पोर्टल
- दरवाजा बंद अभियान
- नवसंजीवनी योजना
- जीवन अमृत योजना

महिलांशी संबंधित प्रसिद्ध पुस्तके व त्यांचे लेखक 182

महिला व बालकांसाठी आपत्कालीन दूरध्वनी क्रमांक 182

महिला व बालकांशी संबंधित दिनविशेष 182

(1.23) पोषण अभियानाशी संबधित योजना 184

- मध्यान्ह भोजन कार्यक्रम
- डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना
- राजमाता जिजाऊ माता पोषण मिशन
- पोषण अभियान
- सक्षम अंगणवाडी आणि पोषण अभियान 2.0
- राष्ट्रीय पोषण अभियान
- पुरक पोषण आहार

महिला व बालकांशी संबंधित विविध राज्यातील संक्षिप्त योजना 188

- सुभद्रा योजना
- मुख्यमंत्री बाल पौष्टिक आहार योजना
- विधवा पुनर्विवाह प्रोत्साहन योजना
- इंदिरा गांधी प्यारी बहना सुख सन्माननिधी योजना
- मुख्यमंत्री महिला सन्मान योजना
- सवेरा उपक्रम
- नवरत्नालू पेडलंदरकी यील्लू योजना
- कल्पना फेलोशिप
- बॅगलेस स्कूल उपक्रम
- अमृत बाल योजना
- सेलिब्रिटी स्कूल उपक्रम
- महतरी वंदना योजना
- बोईंग सुकन्या कार्यक्रम

(2) प्राचीन भारताचा इतिहास 189

- कालगणना
- हडप्पा संस्कृती
- हडप्पा संस्कृती बाबत संकल्पना
- सिंधू संस्कृतीचे शोधकर्ते व नगरे
- भारतातील ताम्रपाषाणयुग
- वैदिक संस्कृती
- जैन धर्म
- बौद्ध धर्म
- बौद्ध धर्म परिषदा
- जन आणि जनपदे
- जनपदाचा उल्लेख करणारे प्रमुख ग्रंथ
- महाजनपदे
- महाजनपदे व त्यांच्या काळातील नगरे
- महाजनपदे व त्याची राजधानी
- महाजनपदे व सध्याचा प्रदेश
- मौर्यकालीन भारत
- मगध साम्राज्य
- मौर्य साम्राज्य
- उत्तरेकडील प्राचीन राज्ये
- इंडो-ग्रीक सत्ता
- गुप्त साम्राज्य
- वर्धन साम्राज्य
- सांस्कृतिक घडामोडीं
- दक्षिणेकडील प्राचीन घराणी
- सातवाहन कालखंड
- वाकाटक घराणे
- बदामीचे चालुक्य घराणे
- पल्लव घराणे
- राष्ट्रकूट घराणे
- शिलाहार घराणे
- गोंड घराणे
- यादव घराणे
- संघम (संगम) साहित्य

(2.1) मध्ययुगीन भारताचा इतिहास 217

- दिल्ली सल्तनत्त घराणी
- गुलाम घराणे
- खिलजी घराणे
- तुघलक घराणे
- सय्यद घराणे
- लोधी घराणे
- गुलाम घराण्यामधील महत्त्वाचे शासक
- खिलजी घराण्यातील महत्त्वाचे शासक
- विजयनगर साम्राज्य
- बहामणी राज्य
- मुघल साम्राज्य शासक
- महत्वाचे मुघल शासक
- महत्वाचे ग्रंथ व लेखक
- छत्रपती शिवाजी महाराज
- छत्रपती संभाजी महाराज
- भक्ती चळवळ अर्थ व स्वरुप
- संकीर्ण इतिहास

(2.2) आधुनिक भारताचा इतिहास 227

■ भारतात युरोपियन सत्तांचे आगमन
■ ब्रिटिशांचा साम्राज्यविस्तार
■ भारतातील मुघल बादशहा
■ बंगालचे नवाब
■ 1857 च्या उठावापूर्वीचे शेतकरी उठाव
■ आदिवासी उठाव
■ 1857 चा उठावाची पाश्वभूमी
■ 1857 च्या उठावाची कारणे
■ 1857 चा उठावासंबधी पुस्तके
■ 1857 चा उठावाचा घटनाक्रम
■ 1857 च्या उठावाचे बिमोड करणारे अधिकारी
■ 1857 उठावाच्या अपयशाचे कारण
■ 1857 चा उठावाचा परिणाम
■ राणीचा जाहीरनामा
■ 1857 च्या उठावाबाबत मते
■ भारतीय प्रबोधन
■ राजा राम मोहन रॉय
■ आत्मीय सभा
■ ब्राम्हो समाज
■ स्वामी दयानंद सरस्वती
■ आर्य समाज
■ स्वामी विवेकानंद
■ प्रार्थना समाज
■ मानवधर्मसभा
■ परमहंससभा
■ भारत सेवक समाज
■ सत्यशोधक समाज
■ थिऑसॉफिकल सोसायटी
■ नारायण गुरू
■ पेरियार रामस्वामी नायकर
■ वहाबी आंदोलन
■ सर सय्यद अहमद खान
■ धर्मसुधारणा चळवळ
■ राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेची पार्श्वभूमी
■ राष्ट्रीय सभा
■ जहाल व मवाळ कालखंड
■ दादाभाई नौरोजी
■ फिरोजशहा मेहता
■ नामदार गोपाळ कृष्ण गोखले
■ नामदार गोपाळ कृष्ण गोखले
■ महादेव गोविंद रानडे
■ महात्मा गांधी
■ लोकमान्य टिळक
■ कॉंग्रेसची अधिवेशने
■ बंगालची फाळणी
■ वंगभंग चळवळ
■ सुरत अधिवेशन
■ मुस्लिम लीगची स्थापना
■ 1909 चा कायदा
■ लखनौ करार
■ होमरूल चळवळ
■ मॉंटेग्यू–चेम्सफोर्ड कायदा,1919
■ सत्याग्रह
■ चंपारण्य सत्याग्रह
■ खेडा सत्याग्रह
■ अहमदाबादचा कामगार लढा
■ रौलट कायद्याविरुद्ध सत्याग्रह
■ जालियनवाला बाग हत्याकांड
■ खिलाफत चळवळ
■ असहकार आंदोलन
■ स्वराज्य पक्ष
■ सायमन कमिशन
■ नेहरू अहवाल
■ लाहोर अधिवेशन
■ दांडीयात्रा
■ सविनय कायदेभंग
■ पेशावरचा सत्याग्रह
■ सोलापूरचा सत्याग्रह
■ धारासना सत्याग्रह
■ बाबू गेनूचे बलिदान
■ महिलांचा सहभाग
■ पहिली गोलमेज परिषद
■ गांधी–आयर्विन करार
■ कराची अधिवेशन
■ दुसरी गोलमेज परिषद
■ पुणे करार
■ तिसरी गोलमेज परिषद (पुणे करार)
■ 1935 चा कायदा
■ फैजपूर अधिवेशन
■ प्रांतिक निवडणुका
■ दुसरे महायुद्ध आणि राष्ट्रीय सभा
■ ऑगस्ट ऑफर
■ वैयक्तिक सत्याग्रह
■ क्रिप्स योजना
■ छोडो भारत चळवळ/ठराव
■ भूमिगत चळवळ
■ प्रतिसरकारांची स्थापना
■ ऑगस्ट क्रांतीचे स्वरूप
■ सशस्त्र क्रांतिकारी चळवळ
■ अभिनव भारत
■ बंगालमधील क्रांतिकारी चळवळ
■ गदर चळवळ
■ विविध कट/खटले
■ हिंदुस्थान सोशॅलिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन
■ आझाद हिंद सेना
■ भारतीय नौदल उठाव
■ समतेचा लढा
■ कामगार संघटन
■ समाजवादी चळवळ
■ महिला चळवळ
■ पाकिस्तान संकल्पना
■ राजाजी योजना
■ वेव्हेल योजना
■ कॅबिनेट मिशन
■ प्रत्यक्ष कृतिदिन
■ माउंटबॅटन योजना
■ भारताच्या स्वातंत्र्याचा कायदा
■ ब्रिटिश प्रशासन (बंगालचे गव्हर्नर)
■ घटनात्मक विकासामधील परीक्षेच्या दृष्टीने महत्त्वाचे कायदे
■ भारतीय वृत्तपत्रांचा इतिहास
■ भारतातील महत्वाची वृत्तपत्रे/संपादक
■ भारतातील महत्वाच्या संघटना व संस्थापक
■ पदवी व व्यक्ती
■ ब्रिटिश शासनाची धोरणे
■ विविध घोषणा व नारे
■ परीक्षेच्या दृष्टीने महत्त्वाची माहिती

(2.3) महाराष्ट्राचा संक्षिप्त इतिहास 274

(2.4) महत्वाचे समाजसूधारक 284

(3) भारताचा भूगोल 296

- भू–सीमा
- भू–सीमा व राज्याशी लांबी
- सागरी सीमा
- भूविज्ञान
- प्राकृतिक विभाग
- भारताचे प्राकृतिक विभाग / प्रदेश
- भारत जलप्रणाली
- भारतातील राज्य व राजधानी
- केंद्रशासित प्रदेश व राजधानी
- भारतातील प्रमुख आदिवासी जमाती
- भारतातील अणुविद्युत प्रकल्प
- भारतातील प्रमुख जलविद्युत प्रकल्प
- भारतातील औष्णिक विद्युत प्रकल्प
- भारतातील लांबीनुसार नद्यांचा क्रम
- भारतातील प्रमूख नद्या व उगम
- नदी व तिच्या उपनद्या
- भारतातील प्रमूख धबधबे
- भारतातील नद्याकाठावरील शहरे
- भारतातील महत्वाची बंदरे
- भारतातील गोड्या पाण्याची सरोवरे
- भारतातील खाऱ्या पाण्याची सरोवरे
- नदी व त्यावरील प्रमुख शहरे
- भारतातील महत्वाची थंड हवेची ठिकाणे
- भारतातील महत्वाची राष्ट्रीय उद्याने
- पर्वतातील उंच शिखर
- कोळश्याचे प्रकार (कार्बनचे प्रमाण)
- भारतात आढळणारी खनिजे व राज्य
- भारतातील रेल्वे विभाग
- भारतातली प्रमुख शिखरे
- तेलशुद्धीकरण केंद्र व राज्य
- भारतातील समाधी स्थळे
- भारताचे पहिले मोठे उद्योग
- भारतातील प्रमूख खिंडी
- भारतातील महत्वाची सरोवरे
- सर्वाधिक वनक्षेत्र असणारी पहिली 5 राज्ये
- सर्वात कमी वनक्षेत्र असणारी 5 राज्ये
- स्थलांतरीत शेती
- क्षेत्रानुसार मृदांचा उतरता क्रम
- राज्य व किनारी भागातील नाव
- किनारपट्टी सरासरी लांबी
- भारतातील प्रमुख हिमनद्या
- भारतातील प्रमुख धबधबे
- क्षेत्रफळाने सर्वात मोठे देश
- लोकसंख्या बाबत माहिती

(3.1) महाराष्ट्राचा भूगोल 325

- महाराष्ट्राबाबत महत्वाची माहिती
- महाराष्ट्राच्या नैसर्गिक सीमा
- महाराष्ट्राला इतर राज्यांच्या लागणाऱ्या सीमा
- इतर राज्यांना लागणाऱ्या महाराष्ट्राच्या जिल्ह्याच्या सीमा
- महाराष्ट्र :जिल्ह्यांना लागणारी समुद्र किनाऱ्याची लांबी
- महाराष्ट्रातील जिल्ह्याची पुनर्रचना व निर्मिती
- महाराष्ट्राचे प्रशासकीय विभाग
- प्रशासकीय विभाग व जिल्हे
- महाराष्ट्रातील सर्वात जास्त क्षेत्रफळ असणारे जिल्हे
- महाराष्ट्रातील सर्वात कमी क्षेत्रफळ असणारे जिल्हे
- महाराष्ट्रातील विभागानुसार प्रादेशिक नावे
- महाराष्ट्रातील जिल्हे व समुद्र किनाऱ्याची लांबी
- महाराष्ट्राची प्राकृतिक रचना
- महाराष्ट्रातील खाड्या व जिल्हे
- कोकणातील सागरी किल्ले
- महाराष्ट्रातील सागरी बेटे
- सह्याद्री पर्वतामधील प्रमुख शिखरे
- घाटमाथा
- महाराष्ट्र जलसिंचनाची साधने
- महाराष्ट्रातील मृदा
- महाराष्ट्रातील वन प्रकार
- महाराष्ट्रातील खनिज संपत्ती
- शेती
- महाराष्ट्रातील उद्योग
- थंड हवेची ठिकाणे
- महाराष्ट्रातील राष्ट्रीय उद्याने
- महाराष्ट्रातील धरण /जलाशय
- महाराष्ट्रातील व्याघ्र प्रकल्प
- महाराष्ट्रातील प्रमूख रेल्वे
- महाराष्ट्रातील अभयारण्य
- महाराष्ट्रातील नदीकाठावरील शहरे
- महाराष्ट्रातील प्रमूख घाट
- महाराष्ट्रातील जलविद्युत प्रकल्प
- महाराष्ट्रातील प्रमूख पिके व जाती
- महाराष्ट्रातील धबधबे
- महाराष्ट्रातील नदीसंगम

■ महाराष्ट्रातील आदिवासी जमाती
■ महाराष्ट्रातील प्रमुख फळांचे उत्पादन करणारी ठिकाणे
■ महाराष्ट्रातील महत्वाच्या लेण्या
■ महाराष्ट्रात खनिज सापडणारे जिल्हे
■ खडक आढळणारे जिल्हे
■ वनांचे जिल्हावार वितरण
■ महाराष्ट्रातील विविध राष्ट्रीय संस्था
■ महाराष्ट्रातील पवन ऊर्जा प्रकल्प
■ महाराष्ट्रातील धरणे
■ महाराष्ट्रातील शक्तीपीठे
■ महाराष्ट्रातील अष्टविनायक
■ लोकसंख्या विषयक माहिती
■ राज्यातील मुख्य नद्या व उपनद्या
■ महाराष्ट्रातील गरम पाण्याचे झरे
■ महाराष्ट्र : औष्णिक विद्युत प्रकल्प
■ महाराष्ट्रातील महत्त्वाचे किल्ले
■ महाराष्ट्रातील सर्वाधिक वार्षिक पर्जन्य
■ महाराष्ट्रातील जागतिक वारसा स्थळ
■ महाराष्ट्रातील अणुऊर्जा प्रकल्प
■ महाराष्ट्रातील जलविद्युत प्रकल्प
■ महाराष्ट्रातील पाटबंधारे विभाग
■ महाराष्ट्रातील ज्योतिर्लिंगे
■ महाराष्ट्रातील नद्या व त्यांचा उगम

(4) भारतीय संविधान 343

■ संविधान निर्मिती
■ संविधान सभेतील महिला सदस्य
■ परीक्षेच्या दृष्टीने महत्वाच्या तारखा
■ भारतीय राज्यघटनेतील तरतुदींचे महत्त्वाचे स्त्रोत
■ भारतीय राज्यघटनेतील अनुसूची
■ सरनामा
■ मूलभूत कर्तव्ये
■ पंतप्रधान
■ राज्यपाल
■ महाधिवक्ता
■ लोकसभा
■ विधानसभा
■ भारतातील न्यायव्यवस्था
■ महत्त्वाच्या घटनादुरुस्त्या
■ भारतातील पदे व राजीनामाबाबत माहिती
■ संविधान सभा
■ मसुदा समिती
■ विविध महत्वाच्या समित्या व अध्यक्ष
■ राज्यघटनेतील भाग
■ भारतीय राज्यघटनेतील कलमे
■ मूलभूत हक्क
■ भारताचे राष्ट्रपती
■ मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ
■ भारताचे महान्यायवादी
■ भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक
■ राज्यसभा
■ विधान परिषद
■ भारताचे सरन्यायाधीश
■ भारतातील पदासंबधी वयाची पात्रता

(4.1) पंचायतराज 374

■ स्थानिक स्वराज्य संस्था पार्श्वभूमी
■ 73 वी घटनादुरुस्ती,1992
■ ग्रामपंचायत
■ सरपंच
■ जिल्हा परिषद
■ नगरपरिषद
■ राज्य निवडणूक आयोग
■ महाराष्ट्र राज्य वित्त आयोग
■ महाराष्ट्रातील छावणी मंडळे
■ पंचायतराजविषयक समित्या
■ 74 वी घटनादुरुस्ती,1992
■ ग्रामसेवक
■ पंचायत समिती
■ नगरपंचायत
■ महानगरपालिका
■ शासकिय संस्था व सचिव
■ जिल्हा नियोजन समिती
■ पंचायत समिती नावे

(5) भारतीय अर्थव्यवस्था 382

- अर्थशास्त्र
- अर्थशास्त्र व्याख्या
- अर्थव्यवस्थेचे प्रकार
- अर्थशास्त्रासंबंधी पुस्तके
- अर्थव्यवस्थेच्या विकास अवस्था
- मानव विकास निर्देशांक
- अर्थव्यवस्थेचे क्षेत्रीय विभाजन
- भारताच्या GDP मध्ये क्षेत्रानुसार वाटा
- भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
- राष्ट्रीय उत्पन्न अर्थ आणि व्याख्या
- राष्ट्रीय उत्पन्न मोजमाप
- राष्ट्रीय उत्पन्नाचे मोजमाप
- जगातील 5 प्रमूख अर्थव्यवस्था
- भारताचा GDP
- भारताचे दरदोई उपन्न
- दारिद्र्य संकल्पना
- भारतातील दारिद्र्याचे मोजमाप
- बेकारी
- योजना
- आर्थिक नियोजन
- नियोजन आयोग
- राष्ट्रीय विकास परिषद
- निती आयोग
- पंचवार्षिक योजना
- पैसा व चलन
- पैशाच्या पुरवठ्याचे मोजमाप
- चलनवाढीचे प्रकार
- चलनाबाबत महत्त्वपूर्ण संकल्पना
- से' चा बाजाराविषयक नियम
- जिफेन वस्तू (Gifften Goods)
- अँजेलचा नियम
- व्यापार चक्र
- अवमूल्यन
- भारतीय वित्त व्यवस्था
- बँका संबंधी विविध संकल्पना
- आरबीआयचे गव्हर्नर
- बँकांचे राष्ट्रीयीकरण
- अग्रणी बँक योजना
- प्रादेशिक ग्रामीण बँका
- नाबार्ड
- भारतातील प्रमूख वित्तीय संस्था
- आर्थिक सुधारणा
- नवीन आर्थिक धोरणाची वैशिष्ट्ये
- सार्वजनिक वित्त व कर रचना
- रुपयाची परिवर्तनियता: टप्पे
- वित्त आयोग
- कर सुधारणा समित्या
- भारतातील महत्त्वाची बंदरे
- राष्ट्रीय जलमार्ग
- भारतातील कृषी उत्पादन बोर्ड
- महारत्न दर्जा प्राप्त कंपन्या
- भारतीय रेल्वे
- प्रमुख आंतरराष्ट्रीय विमानतळे
- उदारीकरण
- खाजगीकरण
- जागतिकीकरण
- निर्गुंतवणूक
- व्यापार
- विशेष आर्थिक क्षेत्रे
- भारताचा परकीय व्यापार
- भारताचा परकीय चलन साठा
- प्रत्यक्ष परकीय गुंतवणूक FDI
- भारतात FDI करणाऱ्या देशांचा क्रम
- गॅट
- विश्व व्यापार संघटना
- हरितक्रांती
- भारतातील विविध क्रांती
- गरिबी दूर करण्यासाठी राबवलेल्या योजना
- आरोग्याची संबंधित योजना
- महिला संबंधित योजना
- भारतातील विविध योजना
- सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योग
- तूटीचे प्रकार
- परीक्षेच्या दृष्टीने महत्त्वाची माहिती

(6) विज्ञान तंत्रज्ञान 418

- अवकाश मोहिमा
- कृत्रिम उपग्रह
- अवकाश संबधी विविध संक्षिप्त रुपे
- उपग्रहाचे प्रकार
- कृत्रिम उपग्रहाच्या भ्रमण कक्षा
- उपग्रह प्रक्षेपक
- अवकाश मोहिमा
- चंद्रमोहिमा
- मंगळ मोहिमा
- अवकाशातील कचरा व व्यवस्थापन
- भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था
- अंतराळ संशोधन संस्था अध्यक्ष
- NASA
- अब्दुल कलाम
- कल्पना चावला
- राकेश शर्मा
- सुनीता विल्यम्स
- भारताची अंतराळ केंद्रे
- संरक्षण संशोधन आणि विकास संस्था
- महत्वाचे उपग्रह

(7) सामान्य विज्ञान (जीवशास्त्र) 424

- आनुवंशिकता व उत्क्रांती
- डी.एन.ए
- आर.एन.ए.
- डी.एन.ए फिंगरप्रिंटिंग
- मेंडेल यांचे आनुवंशिकतेचे सिद्धांत
- आनुवंशिक विकृती
- उत्क्रांती
- डार्विनचा नैसर्गिक निवडीचा सिद्धांत
- लॅमार्कवाद

■ पेशी विज्ञान ■ पेशी सिद्धांत ■ पेशींचे प्रकार
■ पेशी संख्या ■ पेशीची संरचना ■ पेशीचे रचनात्मक संघटन
■ मूलपेशी ■ पेशी विभाजन ■ प्राणी ऊती
■ सजीवांतील जीवनप्रक्रिया ■ श्वसन संस्था ■ अंत:स्त्रावी ग्रंथी
■ रक्तभिरण संस्था ■ मानवी अस्थी संस्था ■ प्रजनन
■ अलैंगिक प्रजनन ■ लैंगिक प्रजनन ■ गर्भधारणा
■ सजीवांचे वर्गीकरण ■ सूक्ष्मजीवांचे वर्गीकरण ■ सूक्ष्मजीवशास्त्र
■ प्रतिजैविके ■ वनस्पती वर्गीकरण ■ वनस्पती ऊती
■ वनस्पती रचना व कार्य ■ नायट्रोजन स्थिरीकरण ■ वनस्पती पोषण
■ प्राण्यांचे वर्गीकरण पद्धती ■ असमपृष्ठ प्राणी संघ ■ जैवतंत्रज्ञान

(7.1) सामान्य विज्ञान (भौतिकशास्त्र) 457

■ भौतिक राशींचे मापन ■ मूलभूत एकके ■ साध्य राशी
■ गती ■ जडत्व ■ दाब
■ बल व बलाचे प्रकार ■ न्यूटनचे गतीविषयक नियम ■ केप्लरचे नियम
■ न्यूटनचा वैश्विक गुरुत्वाकर्षणाचा सिद्धांत ■ पृथ्वीचे गुरुत्व त्वरण ■ वस्तूमान व वजन
■ गुरुत्वीय स्थितिज उर्जा ■ कार्य व उर्जा ■ उर्जा स्रोत
■ शक्ती ■ विद्युतधारेचे परिणाम ■ विद्युतधारा
■ विद्युतधारा उदाहरणे ■ विद्युत विभवांतर ■ विद्युत विभवांतर उदाहरणे
■ वाहक व विसंवाहक ■ रोधकता ■ विद्युतधारा : उदाहरणे
■ रोध : उदाहरणे ■ ओहमचा नियम ■ रोधांची जोडणी आणि परिणामी रोध
■ विद्युतधारेचे औष्णिक परिणाम ■ विद्युतशक्ती उदाहरणे ■ घरगुती विद्युत जोडणी
■ विद्युतधारेचे चुंबकीय परिणाम ■ विद्युतधारेशी संबधीत नियम ■ विद्युतचलित्र
■ प्रत्यावर्ती धारा व दिष्ट धारा ■ विद्युत जनित्र ■ दिष्ट जनित्र
■ उष्णता ■ उष्णता व तापमान ■ अप्रकट उष्मा
■ पुनर्हिमायन ■ पाण्याचे असंगत आचरण ■ दवबिंदू तापमान आणि आर्द्रता
■ उष्णतेचे एकक ■ प्रकाशाचे अपवर्तन ■ प्रकाशाचे परावर्तन
■ अपवर्तनांक ■ ताऱ्यांचे लुकलुकणे ■ प्रकाशाचे अपस्करण
■ आंशिक व पूर्ण आंतरिक परावर्तन ■ प्रकाशाचे विकिरण ■ प्रकाश : उदाहरणे
■ भिंग ■ मानवी डोळा व त्यातील भिंगाचे कार्य ■ ध्वनी प्रसारण व माध्यम
■ किरणोत्सारी पदार्थ ■ किरणोत्सारी समस्थानिकांचे उपयोग

(7.2) सामान्य विज्ञान (रसायनशास्त्र) 482

■ पदार्थाच्या अवस्था ■ पदार्थाचे अवस्थांतर ■ द्रावणांचे प्रकार
■ अणुंचे अंतरंग ■ अणुंची संरचना ■ अणूचे इलेक्ट्रोन स्वंरुपण
■ द्राव्याचे मापन ■ मूलद्रव्यांचे आवर्ती वर्गीकरण ■ न्यूलँड्सच्या अष्टकांचा नियम
■ मेंडेलीव्हची आवर्तसारणी ■ आधुनिक आवर्ती नियम ■ मूलद्रव्ये,संयुगे व मिश्रणे
■ धातु-अधातू ■ रासायनिक अभिक्रिया व समीकरणे ■ रासायनिक समीकरणे
■ ऑक्सिडीकरण व क्षपण ■ आम्ल व आम्लारी ■ कार्बनी संयुगे
■ संतृप्त व असंतृप्त हायड्रोजन ■ महारेणू व बहुवारिके ■ कार्बन डाय ऑक्साइड
■ अग्निशामक यंत्र ■ मिथेन ■ बायोगॅस संयंत्र
■ इंधन ■ दैनदिन वापरातील पदार्थ ■ कुत्रिम धागे
■ अणुभट्टी

(7.3) सामान्य विज्ञान (आरोग्यशास्त्र) 507

- पोषण आहार
- जीवनसत्वे
- पोषकद्रव्ये
- कर्बोदके
- स्निग्ध पदार्थ
- खनिजे
- पाणी
- लसीकरण
- रोग
- संसर्गजन्य आजार
- जीवाणूजन्य आजार
- विषाणूजन्य आजार
- पोलिओ लसीकरण मोहीम
- असंसर्गजन्य रोग
- रंगआंधळेपणा
- आरोग्याशी संबधीत दिनविशेष
- राष्ट्रीय आरोग्य धोरण
- आरोग्याशी संबधीत योजना

(7.4) सक्षिप्र : सामान्य विज्ञान 525

- मूलद्रव्ये व संज्ञा
- महत्वाची मापने व एकके
- घटक व आढळणारा घटक पदार्थ
- महत्वाची संयुगांची शास्त्रीय व व्यावहारिक नावे
- किरणोत्सारी समस्थानिके व त्यांचा उपयोग
- महत्त्वाचे विषय व शास्त्रीय नावे
- सागरी खनिजसंपत्ती
- उपकरणे व त्यांचा वापर
- शोध व शास्त्रज्ञ
- रोग व कारक जीवाणू
- दृष्टिदोष व त्यांची शास्त्रीय नावे
- रोग व प्रभावित होणारा अवयव
- रोग व उपचार
- जीवनसत्व व त्याची शास्त्रीय नावे
- अभावी होणारे रोग
- जीवनसत्वे व त्या अभावी होणारे रोग
- जीवनसत्वे व कार्य
- कर्करोग व त्यांची नावे
- पोषकद्रव्य व प्रमाण
- पोषकद्रव्य व त्यांचे कार्य
- संघ व उदाहरण
- औषधी वनस्पती व उपयोग
- खनिजे व उपयोग
- अमोनो आम्ल
- ग्रंथी व हार्मोन्स
- दृष्टिदोष वैशिष्ट्ये व त्यावरील उपाय
- विविध सामू

(8) संगणक 531

- माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञान
- संगणकाच्या पिढ्या
- संगणकांचे प्रकार
- संगणकाच्या माध्यम उपकरणांची माहिती साठवण
- सक्षिप्त माहिती
- सगणकाशी संबधीत संक्षिप्त रुपे

(9) सामान्य ज्ञान 538

- भारताची राष्ट्रीय प्रतिके
- महाराष्ट्राची राष्ट्रीय प्रतिके
- भारतातील प्रमूख पुरस्कार
- भारतरत्न पुरस्कार
- भारतातील नोबेल विजेते
- महाराष्ट्रातील नोबेल विजेते
- मॅन बुकर पुरस्कार विजेते भारतीय
- ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते
- भारतातील पहिली ठीकाणे
- भारतातील पहिल्या व्यक्ती
- भारतातील पहिल्या महिला
- भारतातील महिला मुख्यमंत्री
- महाराष्ट्रातील पहिले
- स्वतंत्र भारताचे पहिले मंत्रिमंडळ
- भारतातील राष्ट्रीय पक्ष
- भारतातील राष्ट्रीय प्रशिक्षण संस्था
- जगातील प्रमूख गुप्तहेर संघटना
- विविध देश /राजधानी /चलन
- देश व त्यांची राष्ट्रीय चिन्हे
- समाधीस्थळे
- अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था
- विविध देशांचे प्रमूख खेळ
- भारतातील राष्ट्रीय प्रशिक्षण संस्था
- प्रसिद्ध व्यक्ती व त्यांची उपनावे
- प्रमूख लोकांशी संबधीत ठीकाणे
- प्रमूख चषक व ट्रोफी
- भारतातील विविध क्रांत्या
- भारतातील मुख्य पिके व उत्पादित राज्य
- भारतातील सांस्कृतिक संस्था
- जागतिक संघटना
- जागतिक संघटना व मुख्यालय
- राज्य व शास्त्रीय नृत्य
- प्रमूख खनिजे व उत्पादक राज्य
- प्रमूख बंदरे
- जगातील प्रमूख जमाती
- भारतातील सण/उत्सव
- भारतातील लोकनृत्य
- लोकप्रिय खेळ व संबधीत शब्दकोश
- लोकप्रिय खेळ व संबधीत परिसर
- भारतातील शोर्य पुरस्कार
- भारतातील प्रमूख वाद्य व वादक
- राज्य व प्रसिद्ध खाद्यपदार्थ
- लेखक /कवीचे नाव टोपणनाव
- साहित्य व लेखक
- दिनविशेष
- परीक्षेच्या दृष्टीने महत्वाची माहिती

(10) बुध्दिमापन चाचणी 555

(11) अंकगणित 603

(12) मराठी व्याकरण व शब्दार्थ........ 640

(12.1) मराठी उतारे 688

(13) इंग्रजी व्याकरण 692

(13.1) इंग्रजी शब्दार्थ 733

(13.2) इंग्रजी उतारे........ 750

(14) चालू घडामोडी........ 755

अंगणवाडी : मुख्य सेविका भरती परीक्षा स्वरुप (सरळसेवा)

पदाचे नांव : अंगणवाडी : मुख्यसेविका /पर्यवेक्षिका

वयोमर्यादा

प्रवर्ग	किमान	कमाल
खुल्या प्रवर्गासाठी	21 वर्ष	38 वर्ष
मागासवर्गिय उमेदवारांसाठी	21 वर्ष	43 वर्ष

शैक्षणिक अर्हता व अनुभव

» **शैक्षणिक अर्हता** : संविधानिक विद्यापीठाची **पदवी**

लेखी परिक्षा

» या करिता एकूण **200 गुणांचे वस्तुनिष्ठ** स्वरुपाची (Objective) पेपर असेल.

» **प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण** असतील सर्वसाधारण परीक्षा स्वरूप खालील प्रमाणे

विषय	पात्रता	भाषा	प्रश्न संख्या	गुण
इंग्रजी	पदवी	इंग्रजी	10	20
मराठी	पदवी	मराठी	10	20
सामान्य ज्ञान	पदवी	मराठी	20	40
ICDS योजना व कायदे	पदवी	मराठी	20	40
पोषण अभियान	पदवी	मराठी	10	20
गणित, बुध्दीमत्ता चाचणी व अंकगणित	पदवी	मराठी	20	40
संगणक ज्ञान	पदवी	मराठी	10	20
एकूण			100	200

» वेळ : दीड तास (90 मिनीटे) **:** (दिव्यांग उमेदवारासाठी : **दोन तास**)

» प्रश्नांचे स्वरुप :**वस्तूनिष्ठ व बहूपर्यायी प्रश्न**

» नकारात्मक गुण : प्रत्येक चुकीच्या उत्तरासाठी **0.5 नकारात्मक गुण** असणार आहेत.

» प्रश्न **मराठी व इंग्रजी** भाषामध्ये असतील.

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना : प्रश्नपत्रिका स्वरुप

गट अ (वेळ :45 मिनीटे)

क्र.	गट	विभाग	प्रश्न संख्या	गुण
(1)	गट अ	इंग्रजी भाषा–1	5	10
(2)	गट अ	मराठी भाषा–1	5	10
(3)	गट अ	सामान्य ज्ञान –1	10	20
(4)	गट अ	ICDS सेवा योजना व कायदे–1	10	20
(5)	गट अ	पोषण अभियान–1	5	10
(6)	गट अ	बुध्दीमत्ता चाचणी व अंकगणित–1	10	20
(7)	गट अ	संगणक ज्ञान–1	5	10

गट ब (वेळ :45 मिनीटे)

क्र.	गट	विभाग	प्रश्न संख्या	गुण
(8)	गट ब	इंग्रजी भाषा–1	5	10
(9)	गट ब	मराठी भाषा–1	5	10
(10)	गट ब	सामान्य ज्ञान –1	10	20
(11)	गट ब	ICDS सेवा योजना व कायदे–1	10	20
(12)	गट ब	पोषण अभियान–1	5	10
(13)	गट ब	बुध्दीमत्ता चाचणी व अंकगणित–1	10	20
(14)	गट ब	संगणक ज्ञान–1	5	10

स्पर्धा परीक्षेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त YOU TUBE चॅनल

mhexamvarta

वन विभाग भरतीच्या सर्व पदासाठी अत्यंत उपयुक्त

वनरक्षक,वनसेवक,वनपाल,लेखापाल,भांडारपाल,सर्वेअर,लिपिक-टंकलेखक,
कनिष्ठ सांख्यिकी सहायक,वाहन चालक,शिपाई,चौकीदार,मदतनीस,सफाई कामगार

वनविभाग भरती

वनरक्षक

संपूर्ण मार्गदर्शक

2023 मधील TCS
पेपरचा समावेश

वैशिष्ट्ये
* संपूर्ण सामान्य ज्ञान
* मराठी व्याकरण व शब्दार्थ
* इंग्रजी व्याकरण व शब्दार्थ
* बौध्दिक चाचणी
* वनविभागाच्या विशेष माहितीच्या समावेशासह
* महाराष्ट्र आर्थिक पाहणी अहवाल 2023-24 मधील वनांबाबत माहितीचा समावेश
* भारतीय वनस्थिती अहवाल 2023 मधील राज्याच्या वनांच्या आकडेवारीचा समावेश
* वनविभागाच्या योजना व कायद्यांचा समावेश
* हवामान,पर्यावरण घटक व चालू घडामोडीच्या समावेशासह

Prime Publication
Perfect Knowledge

महाराष्ट्रातील सर्व प्रमूख बूक सेंटरवरती उपलब्ध
अधिक माहितीसाठी संपर्क : 8668551686

RRB रेल्वे भरतीच्या सर्व पदासाठी अत्यंत उपयुक्त

असिस्टंट S&T, असिस्टंट (वर्कशॉप), असिस्टंट ब्रिज, असिस्टंट C&W, असिस्टंट लोको शेड (डिझेल), असिस्टंट लोको शेड (इलेक्ट्रिकल), असिस्टंट ऑपरेशन्स (इलेक्ट्रिकल), असिस्टंट P-Way, असिस्टंट TL&AC (वर्कशॉप), असिस्टंट TL&AC, असिस्टंट ट्रॅक मशीन, असिस्टंट TRD, पॉइंट्समन B, ट्रॅक मेंटेनर ग्रेड-IV

RRB
Railway Recruitment Board

Level -I

रेल्वे भरती GROUP-D

संपूर्ण मार्गदर्शक

मराठी माध्यम

* सामान्य अध्ययन
* बुद्धिमापन चाचणी
* सामान्य विज्ञान (विशेष भर)
* अंकगणित
* भारताची कला आणि संस्कृती
* संगणक
* चालू घडामोडी व खेळ व क्रीडा माहितीच्या समावेशासह
* भारतीय रेल्वेच्या सुधारित माहितीसह
* 2022 मध्ये झालेल्या RRB Group D (2) पेपरच्या समावेशासह

2025
Updated 2nd Edition

Prime Publication
Perfect Knowledge

लेखक : एस.अमर
(M.A.,B.Ed.,M.Ed.,DSM,DMCJ,CIHR)

महाराष्ट्रातील सर्व प्रमूख बूक सेंटरवरती उपलब्ध
अधिक माहितीसाठी संपर्क : 8668551686